

**Охорона культурної спадщини:
анотований бібліографічний список
2019. – Вип. 3. – 11 с.**

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. Автори фільму "Скарби нації" переклали унікальний документ із фондів музею // Фортеця. — 2019. — 24 січ. (№ 4). — С. 2. *Подано інформацію, що у фондах Кам'янець-Подільського історичного музею-заповідника зберігається документ, який потрапив до них наприкінці XIX століття. Вважається, що це – грамота султана Мехмеда IV. Указано, що десятиліттями документ зберігав свої таємниці, оскільки знавців староосманської у світі дуже мало. Доктор історії Олександр Серeda визначив, що це лист султана Мехмеда IV до Богдана Хмельницького.*

2. Бандрівський М. С. Михалківські скарби : [розмова з д-ром іст. наук, ст. наук. співробітником від. археології Ін-ту українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України, проф. каф. археології та спец. галузей іст. науки Львів. нац. уні-ту ім. Івана Франка] / М. С. Бандрівський ; розмовляв Зіновій Партико // День. – 2019. – 15 - 16 лют. (№ 28/29). — С. 21. *Йдеться про найвагоміші знахідки, археологічні скарби України.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/myhalkivski-skarby>

3. Бжезовська Н. В. Збереження історичного образу малих міст Поділля в сучасному архітектурному та містобудівному середовищі / Н. В. Бжезовська // Сучас. проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. — Київ, 2018. — Вип. 51. — С. 175-181. *Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп14392-51. Проблему збереження містобудівної спадщини розглянуто з точки зору регламентування діяльності архітектора, урбаніста та урядовця архітектурно-містобудівними нормативами та пам'яткоохоронним законодавством. Висвітлено сучасний стан проблеми, порушено питання збереження та*

охорони архітектурно-містобудівної спадщини історичних міст Поділля в природно-ландшафтному контексті з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та історико-культурних об'єктів.

4. Віденський архів гетьманського роду Розумовських. — Київ : Б. в., 2018. — Т. 1. — 261, [2] с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ58630-1.** Розглянуто документи 1757 – 1799 рр., які на сьогодні зберігаються у Відні у приватному архіві прямих нащадків останнього гетьмана Козацької України Кирила Розумовського. Опубліковано службову документацію К. Розумовського (гетьманські універсали, імператорські грамоти, виписки із законодавчих актів), родинне листування (листи Кирила Розумовського до сина Андрія) та інструкцію управителю маєтностей Розумовських в Україні. Наведено коментарі, ілюстрації та генеалогічний розпис Розумовських середини XVIII – початку XXI ст.

5. Гаврилова Ю. Операція: "Спаси графский замок" / Юлия Гаврилова // КП в Украине. — 2019. — 14-21 февр. (№ 24). — С. 11. *Йдеться про те, що на Львівщині люди об'єдналися, щоб відновити місцеву визначну пам'ятку – ляльковий двоповерховий палац Бадені, який знаходиться в невеликому містечку Буськ Львівської області. За словами краєзнавця Івана Ціховського, сучасного вигляду палац набув тільки в 1870-х роках. Його часто називають замком. Найвідоміший власник палацу – Казимир Бадені, прем'єр-міністр Австро-Угорської імперії і міністр внутрішніх справ. Палац має статус пам'ятки місцевого значення. На сьогодні – це пустельне місце, мало що залишилося від колишньої розкоші. Колишня резиденція стала місцем паломництва шукачів скарбів, мисливців за металом і тутешньої молоді. Але по суботах сюди сходяться люди, щоби врятувати застарілу пам'ятку. Невелика команда проводить толоку, яка стала щотижневою традицією.* Текст: <https://kp.ua/journal/pdf/archive/2019/february/14/>

6. Галаур В. У масштабних планах – шляхи та новобудови / Володимир Галаур // Уряд. кур'єр. — 2019. — 6 берез. (№ 45). — С. 4.

Висвітлено матеріали XIX сесії Харківської обласної ради VII скликання. Зазначено, що місцеві депутати ухвалили зміни обласного бюджету та Програму розвитку дорожнього господарства на 2018—2020 роки. Підкреслено, що в області відновлюватимуть заклади культури. Ремонтні роботи проведуть у шести районних будинках культури, дев'яти сільських, трьох обласних закладах та двох об'єктах культурної спадщини, серед яких Шарівська садиба. Коштом обласного бюджету ремонтуватимуть 39 об'єктів житлово-комунального господарства. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/u-masshtabnih-planah-shlyahi-ta-novobudovi/viv/>

7. **Ганський В. О. Теоретико-методологічні основи механізму функціонування ринку продуктів історико-культурної спадщини / В. О. Ганський // Наук. вісн. Ужгор. нац. ун-ту. Серія : Міжнар. екон. відносини та світ. госп-во. — Ужгород, 2018. — Вип. 19, ч. 1. — С. 60-64. - *Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп18035-19/1* Розглянуто специфічні особливості ринку продуктів історико-культурної спадщини як особливого галузевого ринку. Показано специфіку розроблення продуктів спадщини. Проаналізовано сукупність оферентів та покупців (акторів) на ринку історико-культурної спадщини. У структурі ринку історико-культурної спадщини виділено три основні групи компонентів. Розглянуто економічні та неекономічні фактори впливу на попит на історико-культурну спадщину та чинники її пропозиції.**

8. **Грані права: XXI століття : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 19 трав. 2018 р. : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад." ; [відп. ред. Г. О. Ульянова ; уклад.: Ю. Д. Батан та ін.]. — Одеса : Гельветика, 2018. — Т. 2. — 561 с. *Шифр зберігання в Бібліотеці: А791219* Зі змісту: Охорона об'єктів культурної спадщини за земельним законодавством / А. О. Кириченко, А.-М. А. Стрембій. — С. 48-50.**

9. **Зайцева В. О. Зовнішній настінний розпис кріпосних мурів Києво-Печерської лаври. Історія реставрації, дослідження та проблеми збереження / В. О. Зайцева // Сіверщина в історії України : зб. наук. пр. /**

Нац. заповідник "Глухів", Центр пам'яткознавства НАН України і Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури. — Київ — Глухів, 2018. — Вип. 11. — С. 26-31. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп17176-11.** Розглянуто історію створення та реставрації настінних розписів на кріпосних мурах перед Троїцькою надбрамною церквою Києво-Печерської лаври та проаналізовано основні періоди реставраційних втручань. Наведено характеристику сучасного стану пам'ятки та рекомендації щодо подальшого її збереження та реставрації.

10. Ісаченко С. Була лікарня – стане пекарня / Світлана Ісаченко // Дзеркало тижня. — 2019. — 23 лют. – 1 берез. (№ 7). — С. 13. *Йдеться про те, що Обласна психіатрична лікарня в Чернівцях, збудована 120 років тому за межами Чернівців (нині вона опинилася в найбільш заселеному "спальному" районі міста, де земля під забудову — на вагу золота) переживає божевільні часи. Столітній паркан, який охороняв тишу і спокій психлікарні аж із часів імперії Габсбургів, зруйновано щент. Тепер під самісінькими вікнами відділень, де лікують пацієнтів з важкими розладами психіки, гудуть приватні ресторани, пекарні, автостоянки. Черговий наступ на лікарню передбачав черговий поділ її землі. У проекті рішення, яке депутати обласної ради виносили на найближчу лютневу сесію, йшлося про надання дозволу на виготовлення окремої технічної документації щодо ділянки в 1,8 га, намальованої навколо невеличкої столярної майстерні, що належала лікарні. Сама ж майстерня за кілька днів до новорічних свят тишком-нишком опинилася в оренді відомого на Буковині бізнесмена-пекаря (колишнього компаньйона нинішнього керівника Чернівецької облради). Там тепер облаштують борошняні склади. Потужні вантажівки вже активно курсують парковою зоною медичного закладу, розбиваючи його територію і старовинні будівлі.* Текст: https://dt.ua/HEALTH/bula-likarnya-stane-pekarnya-303649_.html

11. Коваль Л. Пам'ятаємо заради майбутнього / Любомира Коваль // Уряд. кур'єр. — 2019. — 21 лют. (№ 35). — С. 1, 2. *Висвітлено*

матеріали засідання Кабінету Міністрів України, яке розпочалося хвилиною мовчання на вшанування подвигу Героїв Небесної Сотні. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман відзначив, що збереження історичної пам'яті, спогадів про непрості й страшні для нашої країни часи — це справа життя для кожного з нас. Він наголосив, що боротьба за Україну триває й досі: "... нас намагаються знищити, заволодіти нашими територіями, але неможливо перемогти правду й дух, які мають українці — об'єднані та згуртовані. Наша відповідь на агресію має бути чіткою: змінити країну, зробити її лідером, дати нову якість життя громадянам". Однією з тем засідання стала презентація розбудови та модернізації пам'яток історії України і проектів нових меморіалів. Як зазначив міністр культури Євген Нищук, такі меморіали сприяють усвідомленню уроків історії. Зауважено, що Уряд усвідомлює свою відповідальність і зосереджує увагу на музейних інституціях, які відтворюють найболючіші та найвразливіші сторінки нашої історії: Голодомору-геноциду українського народу 1932—1933 років, Бабиного Яру — увічнення історії багатьох трагедій в одному місці, героїчних подій Революції гідності та самовідданого подвигу Небесної Сотні. Міністр підкреслив, що Національному меморіальному комплексу Героїв Небесної Сотні Музею Революції гідності на алеї Героїв Небесної Сотні в постійне користування відведено чотири земельні ділянки для будівництва музейної споруди й створення пішохідної зони з меморіалізацією території. Євген Нищук висловив сподівання, що до чергової річниці Незалежності, 24 серпня 2019 року, в центрі столиці постане Меморіал Героїв Небесної Сотні. Текст: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/pamyatayemo-zaradi-majbutnogo/e/>

12. Куш П. На Донеччині буде музей "Український нескорений Донбас" / Павло Куш // Уряд. кур'єр. — 2019. — 20 лют. (№ 34). — С. 16. Повідомлено про те, що у Дружківці Донецької області спільними зусиллями створюють регіональний музей "Український нескорений Донбас". Зазначено, що з такою ініціативою вийшли активісти місцевої громадської

організації "Товариство Олексі Тихого", які вже навіть обрали приміщення для майбутнього музею. Згадана будівля на вулиці Рибіна є цікавою історичною пам'яткою, адже зведена ще 1892 року, а в минулому тут були відділи НКВС та міліції. Вказано, що у підвалах цього будинку свого часу утримували відомого земляка — педагога, правозахисника і дисидента Олексі Тихого. Сумнівної репутації підземеллям, де катували українців, додала й окупація Дружківки проросійськими незаконними збройними формуваннями 2014 року. Нині триває збір матеріалів для музею, у якому є намір представити історію боротьби українських патріотів Донбасу проти штучної свідомої русифікації краю. Зазначено, що нещодавно активісти провели в Києві консультації на рівні Міністерства культури, і в недалекому майбутньому депутати міської ради Дружківки мають передати згадане приміщення новому власнику-утримувачу. Текст:

<https://ukurier.gov.ua/uk/news/na-donechchini-bude-muzej-ukrayinskij-neskorenij-d/>

13. Малімон Н. Візитівка містечка / Наталія Малімон // День. — 2019. — 19 лют. (№ 30). — С. 12. Подано інформацію про унікальну пам'ятку культурної спадщини, спільної для історії України, Литви і Польщі браму XVII століття — єдину, що залишилася від розкішного палацового комплексу Вишневецьких - Чарнецьких. Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/taym-aut/vizytivka-mistechka>

14. Мамалага В. Стовп української державності / Віталій Мамалага // Україна молода. — 2019. — 12 лют. (№ 16). — С. 8. Йдеться про відзначення цього року 350-річчя з часу започаткування гетьманської столиці в Батурині та 380 річчя із дня народження Івана Мазепи, який є найбільшою постаттю в історії Батурина. Саме за його правління місто Батурин пройшло найвизначніші кроки до перетворення на знаковий символ української державності та української історії. Текст: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3420/196/130281/>

15. **Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри", [м. Суми], 25 – 26 квіт. 2018 р. :** [тези доп. : у 2 ч.] / М-во освіти і науки України, Сум. нац. аграр. ун-т [та ін.] ; [редкол.: М. П. Курило (голова) та ін.]. — Суми : Гельветика, 2018. — Ч. 1. — 303 с. ***Шифр зберігання в Бібліотеці: А791838-1*** *Зі змісту: Деякі аспекти контролю за переміщенням культурних цінностей через митний кордон України / О. В. Серих. – С. 182-185.*

16. **Моляр Е. Общий город. Евгения Моляр: "Мы настоятельно рекомендовали не уничтожать памятник Щорсу"** / Евгения Моляр ; беседовала Анастасия Платонова // Фокус. — 2019. — № 6 (8 февр.). — С. 54-57. *Мистецтвознавець, дослідниця радянського культурного минулого Євгенія Моляр в інтерв'ю розповіла про збереження спадщини серпа й молота, виставку "Дезеленізація" та про цікаві проекти міського озеленення. Вона акцентувала увагу на культурній ініціативі "DE NE DE", що існує з 2015 року (як раз тоді з'явилися "декомунізаційні закони"). Її учасники об'єдналися, щоб слідкувати за тим, як декомунізаційні процеси в Україні впливатимуть на трансформацію публічних просторів. Зараз основна частина роботи проекту відбувається у регіонах. Дослідниця, також, відзначила, що не завжди працює на практиці закон про охорону культурної спадщини й навила приклади співпраці з органами місцевої влади (зокрема, київською міськдержадміністрацією) з приводу захисту об'єктів радянського мистецтва* Текст: <https://focus.ua/culture/420060-obshhij-gorod.html>

17. **Московенко В. Хто захистить Будинок актора?** / Вікторія Московенко ; розмову провів Едуард Овчаренко // Слово Просвіти. — 2019. — 17-23 січ. (№ 3). — С. 12. *Зазначено, що з квітня 2019 року Департамент культури Київської міської державної адміністрації (КМДА) планує розпочати реставрацію будівлі караїмської кенаси, в якій майже 40 років міститься Будинок актора, з переобладнанням її на комерційний об'єкт*

начебто культурного призначення. Про те, як це може позначитися на діяльності Будинку актора йдеться у розмові з директором Будинку актора Вікторією Московенко. Вона зазначила про унікальність будівлі кенаси та про те, що Будинок актора на час реставрації мусить звільнити приміщення до 19 квітня 2019 року. Текст: <http://slovoprosvity.org/2019/01/18/hto-zahystyt-budynok-aktora/>

18. Овчаренко Е. Ікони подорожують Україною / Едуард Овчаренко // Слово Просвіти. — 2019. — 17 - 23 січ. (№ 3). — С. 12. *Висвітлено творчість Олександра Охупкіна – сучасного українського живописця, заслуженого художника України, що працює переважно в галузі іконопису чи, точніше, "хатньої ікони".* Текст: <http://slovoprosvity.org/2019/01/18/ikony-podorozhuyut-ukrajinoyu/>

19. Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі : Перші юрид. читання : матеріали Всеукр. дистанц. конф., присвяч. 20-річчю створення екон.-прав. ф-ту, 27 квіт. 2018, м. Одеса / М-во освіти і науки України, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, екон.-прав. ф-т ; [уклад.: А. В. Левенець, О. В. Нарожна ; за заг. ред. Л. О. Корчової, І. А. Дришлюка]. — Одеса : Фенікс, 2018. — 211 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А791827** *Зі змісту: Щодо зберігання та передачі речових доказів при розслідуванні злочинів проти культурної спадщини / О. В. Нарожна. – С. 178-181.*

20. Трегуб Г. Плювання на цінності : злочини проти культурної спадщини у світі набули глобальних масштабів, і Україні також треба реагувати на цей виклик / Ганна Трегуб // Укр. тиждень. - 2018. - № 50. — С. 56-59. *Тема статті – злочини у сфері світової культурної спадщини, як діяльність, що супроводжувала людство протягом багатьох століть. Йдеться про сучасну транскордонну незаконну діяльність, до якої причетні як окремі особи, так і організований криміналітет. Збільшення кількості воєнних конфліктів у світі значно погіршує ситуацію щодо різних типів культурної спадщини, творів мистецтва, історичних та археологічних*

об'єктів. Наголошено, також, на українському контексті злочинів проти культурної спадщини з огляду на воєнний конфлікт у Донбасі та анексію Криму. Підкреслено необхідність захисту культурної спадщини та розслідування злочинів проти неї на міжнародному рівні, координацію зусиль як фахівців з мистецтва так і криміналістів та митників. Текст: <https://tyzhden.ua/Culture/224200>

21. "Українське коло: до сторіччя визвольних змагань (1917 - 1921 рр.)" // Антиквар. – 2017. – № 11/12. — С. IV-VII. Висвітлено зміст виставки артефактів з 29 провідних музеїв, бібліотек, архівів і приватних колекцій чотирьох країн – України, Польщі, США та Швейцарії.

22. Харковенко Р. В. Актуальні питання національної культурної спадщини України як частини загальноєвропейського надбання / Р. В. Харковенко // Сіверщина в історії України : зб. наук. пр. / Нац. заповідник "Глухів", Центр пам'яткознавства НАН України і Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури. — Київ – Глухів, 2018. — Вип.11. — С. 7-11. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп17176-11.** Розглянуто проблеми створення ефективної системи захисту культурної спадщини в державі, об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості у вирішенні питань збереження об'єктів культурної спадщини України. Досліджено українську культурну спадщину як складову частину загальноєвропейського культурного надбання. Зазначено, що в Україні є потужна вітчизняна школа фахівців у сфері охорони пам'яток, реставрації, історії архітектури та мистецтвознавства.

23. Черевко І. А. Розвиток екзогенних геологічних процесів на території Києво-Печерської лаври та їх вплив на стан пам'яток / І. А. Черевко // Сіверщина в історії України : зб. наук. пр. / Нац. заповідник "Глухів", Центр пам'яткознавства НАН України і Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури. — Київ – Глухів, 2018. — Вип.11. — С. 31-37. **Шифр**

зберігання в Бібліотеці: Бп17176-11. Зазначено, що територія Києво-Печерської лаври займає значну площу і охоплює різні геоморфологічні елементи. У зв'язку зі складністю рельєфу та особливостями інженерно-геологічної будови території (наявність в основі пам'яток різних за фізико-механічними властивостями порід, ерозійним розчленуванням рельєфу, високим рівнем ґрунтових вод тощо), широкого розвитку набули екзогенні геологічні процеси, які суттєво впливають на технічний стан та збереженість пам'яток архітектури.

24. Шамшур О. Олег Шамшур: "ЮНЕСКО – це чи не єдина міжнародна організація, на порядку денному якої постійно стоїть кримське питання" : [розмова з Надзвич. і Повноваж. Послом України у Франції та постійн. представником у ЮНЕСКО / Олег Шамшур ; спілкувалась Алла Лазарева] // Укр. тиждень. — 2019. — № 3. — С. 58-59. *Йдеться про механізми повернення вкрадених культурних цінностей, проблеми з дієвістю міжнародних організацій у цьому питанні, про перспективи близької моніторингової місії ЮНЕСКО стосовно Криму. Детально пояснено, у чому її завдання та які перспективи вона відкриває для захисту культурних цінностей, що залишилися у Криму. Зазначено про правові механізми, які дали б змогу повернути в Україну артефакти та історичні цінності, які Росія незаконно вивозить із Криму. Текст: <https://tyzhden.ua/Culture/225540>*

25. Шеретюк Р. М. Пам'ятки сакрального мистецтва ордену піарів на Волині: історія та сучасність / Р. М. Шеретюк // Вісн. Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв : зб. наук. пр. / за ред. О. М. Голубця. — Харків : ХДАДМ, 2018. — № 3: Мистецтвознавство — С. 96-104. — **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп15634-3(2018).** *Досліджено обставини виникнення та екзистенції культових споруд римо-католицького ордену піарів на Волині, подано характеристики їхньої архітектурно-просторової побудови та художньо-композиційних засад організації інтер'єру. Виявлено, що будівництво та мистецьке наповнення сакрального просторупіарських*

костелів на Волині відбувалося під впливом західноєвропейських традицій бароко і рококо. З'ясовано перипетії долі цих костелів у XX ст., а саме те, що вони, будучи відреставровані за часів Другої Речі Посполитої, за радянської доби зазнали найбільших у своїй історії руйнувань. Розглянуто сучасні реалії пам'яток сакрального мистецтва ордену піарів на Волині, з яких випливає, що нині лише один їхній колишній костел знаходиться в задовільному стані, другий – стоїть у руїнах, а третій – повністю втрачений.

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

13.03. 2019 р.